

Situacija Roma u 11 država članica EU-a – Kratak prikaz rezultata istraživanja

Kratak prikaz istraživanja

Ova brošura donosi prve rezultate istraživanja na temelju analize dijela dostupnih podataka. Ovi rezultati predstavljaju prvi korak u rješavanju ozbiljnog nedostatka podataka o socijalnom i gospodarskom položaju Roma u EU-u te korak k ispunjavanju njihovih prava.

Koje zemlje su bile obuhvaćene?

- Pilot-istraživanje o Romima Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA) obuhvatilo je Bugarsku, Republiku Češku, Francusku, Grčku, Italiju, Mađarsku, Poljsku, Portugal, Rumunjsku, Slovačku i Španjolsku.
- Regionalno istraživanje Roma UNDP-a, Svjetske banke i Europske komisije (UNDP/Svjetska banka/EK) također je obuhvatilo pet od jedanaest prethodno navedenih zemalja (Bugarsku, Republiku Češku, Mađarsku, Rumunjsku, Slovačku) te uz njih i šest zemalja nečlanica EU-a na zapadnom Balkanu i Republiku Moldaviju.

Tko su bili ispitanici?

- U dva istraživanja u 11 država članica EU-a ispitano je 22 203 Roma i ne-Roma koji su pružili podatke o 84 287 članova kućanstava.
- Razgovori su se provodili osobno u domovima ispitanika romske i ne-romske nacionalne pripadnosti.
- Osobe su se samostalno identificirale kao Romi. U Francuskoj su to bile osobe koje se nazivaju gens du voyage i stanuju u karavanama na odmorištima. Građani EU-a romske nacionalne pripadnosti iz Rumunjske također su ispitani, a rezultati dobiveni od ove skupine koja trenutno živi u Francuskoj bit će predstavljeni u naknadnom izvješću.
- Opće stanovništvo koje živi u istom području kao i Romi ili u najbližem susjedstvu Roma također je bilo ispitano. U izvješću se to stanovništvo naziva ne-Romima.

Koja su se pitanja postavljala u istraživanjima?

- Pitanja o osnovnim socijalno-demografskim karakteristikama svih članova kućanstava
- Pitanja o njihovom statusu u zapošljavanju, obrazovanju, zdravlju i stanovanju
- Pitanja o susjedstvu i njegovoj infrastrukturi

- Pitanja o integraciji, diskriminaciji, svijesti o temeljnim pravima i državljanstvu
- Pitanja o mobilnosti i migraciji

Koliko su reprezentativni rezultati?

- Rezultati su reprezentativni za Rome koji žive u područjima s gustoćom većom od nacionalnog prosjeka.
- Rezultati za ne-Rome nisu reprezentativni za većinu stanovništva, ali služe kao referentna točka za Rome s obzirom na to da s ispitanim ne-Romima dijele jednaku okolinu, tržište rada i socijalnu infrastrukturu.

Što prikazuju rezultati

Rezultati predstavljaju sumornu sliku položaja ispitanih Roma. Usporedba s ne-Romima nastanjenim u neposrednoj blizini pokazuje znatne razlike u njihovu socijalnom i gospodarskom položaju, iako je položaj ispitanih ne-Roma unatoč tome često zabrinjavajući. Ovi dokazi potvrđuju potrebu za „odlučnim djelovanjem u aktivnom dijalogu s Romima na nacionalnoj razini i razini EU-a”, prepoznatu u Priopćenju Europske komisije u sklopu *Okvira EU-a za nacionalne strategije integracije Roma do 2020.*

Prikazani pokazatelji dokazuju da u **11 država članica EU-a obuhvaćenih istraživanjima** socijalni i gospodarski položaj Roma nije zadovoljavajući u četiri ključna područja: zapošljavanju, obrazovanju, stanovanju i zdravlju te je u prosjeku lošiji od položaja ne-Roma koji žive u neposrednoj blizini. Također ukazuju na to da Romi i dalje doživljavaju diskriminaciju te da nisu dovoljno svjesni svojih prava zajamčenih zakonima EU-a, kao što je Direktiva o rasnoj jednakosti (2000/43/EZ).

U obrazovanju:

- u prosjeku, samo jedno od dvoje ispitane romske djece pohađa vrtić ili instituciju za predškolski odgoj;
- tijekom obvezne školske dobi (od 7 do 15 godina) devetero od desetero romske djece pohađa školu, osim u Bugarskoj, Grčkoj i Rumunjskoj;
- sudjelovanje u obrazovanju u znatnom je padu nakon obveznog školovanja: samo 15% ispitanih mladih Roma završi opće srednjoškolsko ili strukovno obrazovanje.

U zapošljavanju:

- u prosjeku, od tri Roma/Romkinje manje od jednog/e je u plaćenom radnom odnosu;
- jedan/na od tri ispitanih/e Roma/Romkinje izjavio/la je da su nezaposleni/ne;
- ostali su izjavili da su kućanice, umirovljenici/ce, nesposobni/e za rad ili samozaposleni/e.

U zdravstvu:

- jedan/na od tri ispitanika Roma/Romkinje u dobi od 35 do 54 izjavio/la je kako ima probleme sa zdravljem koji mu/joj ograničavaju dnevne aktivnosti;
- u prosjeku, oko 20% ispitanih Roma nema zdravstveno osiguranje ili ne znaju da li ga imaju.

U stanovanju:

- u prosjeku, u kućanstvima ispitanih Roma u jednoj prostoriji živi više od jedne osobe;
- oko 45% Roma živi u kućanstvima koja nemaju barem jedan od sljedećih osnovnih kućanskih sadržaja: kuhinju, unutrašnji nužnik, unutrašnji tuš ili kadu te električnu energiju.

Siromaštvo:

- u prosjeku, oko 90% ispitanih Roma živi u kućanstvu s ekvivalentnim dohotkom ispod nacionalne razine siromaštva;
- u prosjeku, oko 40% Roma živi u kućanstvima gdje je jedna osoba bila prisiljena otići na počinak bez objeda barem jednom u posljednjih mjesec dana jer nisu imali novaca za kupnju hrane.

Diskriminacija i svijest o pravima:

- otprilike polovina ispitanih Roma izjavila je kako su osjetili diskriminaciju u prošlih 12 mjeseci zbog svoje etničke pripadnosti;
- oko 40% ispitanih Roma je svjesno zakona kojima se zabranjuje diskriminacija protiv osoba koje pripadaju etničkim manjinama kod prijave za zapošljavanje.

Kako rezultati istraživanja mogu koristiti donosiocima politika?

Donositelji politika mogu koristiti ove dokaze jer ukazuju na neka važna pitanja koja bi trebala pružiti informacije za daljnji razvoj, provedbu i praćenje nacionalnih strategija i akcijskih planova za integraciju Roma.

- Posvećuje li se pažnja sudjelovanju romske djece u ranom odgoju? Fokusravaju li se dovoljno na prelazak s osnovnog na srednje obrazovanje? Posvećuje li se pažnja postotku u kojem Romi završavaju školovanje na svim obrazovnim razinama – posebno u regijama i na lokacijama s visokom koncentracijom Roma?
- Kod pitanja nezaposlenosti Roma, posvećuje li se pažnja njihovu obrazovnom statusu i kvalifikacijama? Rješavaju li se usavršavanjima nedostaci u tom pogledu?
- Uzimaju li se u obzir aspekti stanovanja gdje su potrebe Roma akutnije, kao što je dostupnost prostora i pristup osnovnim sadržajima (unutrašnja kuhinja, unutrašnji nužnik, unutrašnji tuš/kada, električna energija)?
- Posvećuje li se pažnja poboljšanju zdravstvenih uvjeta Roma i osiguranju jednakog pristupa zdravstvenom osiguranju?
- Rješava li se pitanje siromaštva općenito adresirajući Rome „izričito, ali ne isključivo“ te uzimajući u obzir potrebe Roma i ne-Roma?
- Posvećuje li se općenito pažnja potrebi za borbom protiv diskriminacije i anticiganizma te poboljšanju jednakog pristupa obrazovanju, zapošljavanju, stanovanju i zdravstvenim uslugama?
- Jesu li borba protiv diskriminacije, podizanje svijesti o temeljnim pravima i mehanizmima pravne zaštite postali dio svakodnevnice kako bi se osiguralo okruženje gdje se ljudi osjećaju sigurnima prijaviti diskriminacijsko ponašanje i zlouporabu temeljnih prava?

Nacionalne strategije moraju se učinkovito provesti kako bi se smanjio rascjep između položaja Roma i ne-Roma. Za potrebe praćenja učinkovitosti strategija i za mjerenje napretka na terenu, potrebno je razviti snažne alate za praćenje.

Kako dalje

Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) će ponoviti istraživanje u dva navrata, polovinom procesa „Europa 2020“ te na njegovu kraju, pružajući detaljne usporedive podatke koji će pomoći institucijama EU-a i državama članicama EU-a u mjerenju postignutog napretka. Tijekom ovog razdoblja FRA će raditi zajedno s državama članicama i ostalim ključnim akterima u razvoju metoda praćenja koje mogu pružiti komparativnu analizu položaja Roma diljem EU-a.

Dotatne informacije:

Molimo posjetite mrežnu stranicu agencije FRA na adresi:
http://fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm